

- سرشناسه : پرهیزکار، غلامرضا ، ۱۳۵۱-
- عنوان و نام پدیدآور : انقلاب اسلامی و رشد مهدویت در ایران / نویسنده غلامرضا پرهیزکار.
- مشخصات نشر : قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۸۹.
- مشخصات ظاهری : ۲۷۲ص: جدول
- فروست : انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)؛ ۷۰۹. جامعه‌شناسی: ۱۸.
- شابک : 978-964-411-487-8
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- یادداشت : کتابنامه.
- موضوع : مهدویت
- شناسه افزوده : موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- رده بندی کنگره : پ۴الف/۸BP۲۲۴
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۱۶۴۶۰۰۲

انقلاب اسلامی و رشد مهدویت در ایران

غلامرضا پرهیزکار

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

۱۳۸۹

شماره ردیف ۷۰۹
شماره موضوعی جامعه‌شناسی-۱۸
۱۳۸۹-۱۹

■ انقلاب اسلامی و رشد مهدویت در ایران

- نویسنده: غلامرضا پرهیزکار
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: نگارش
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، بهار ۱۳۸۹
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۳۳۰۰ تومان

● دفتر مرکزی: قم، خیابان شهداء، کوی ممتاز، پلاک ۲۸
تلفن و نمابر: ۷۷۴۲۲۳۶-۲۵۱

● شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۲۵۱-۲۱۱۳۶۲۹

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه معاونت پژوهش
----	--------------------

فصل نخست: کلیات

۱۷	۱. مقدمه
۱۹	۲. بیان مسئله
۲۰	۳. مفاهیم مهم
۲۰	انقلاب اسلامی
۲۰	مهدویت
۲۰	رشد
۲۱	رشد کمی
۲۱	رشد کیفی
۲۱	۴. پیشینه
۲۲	۵. پرسش‌های تحقیق
۲۲	پرسش اصلی
۲۲	پرسش‌های فرعی

۶. روش تحقیق.....	۲۳
۷. چشم‌اندازهای نظری.....	۲۶
نظریه‌های جامعه‌شناسی دین.....	۲۷
جنبش‌های هزاره‌ای.....	۲۸
نظریه سکولاریزاسیون.....	۳۱
چهارچوب نظری.....	۳۴
نظریه ابرنظام فرهنگی و رشد نظام‌های اجتماعی- فرهنگی.....	۳۴
انواع پدیده‌ها.....	۳۴
مجموعه فرهنگی.....	۳۵
نیمه مجموعه فرهنگی.....	۳۵
نظام فرهنگی.....	۳۵
نظام‌ها و ابرنظام‌های مهم فرهنگی.....	۳۶
مکانیزم رشد نظام‌های اجتماعی- فرهنگی.....	۳۸
مدل تحلیلی.....	۴۲

فصل دوم: مهدویت در باور شیعی

۱. گزیده‌ای از زندگی امام مهدی (عج).....	۵۳
۲. غیبت.....	۵۴
۳. انتظار.....	۵۵
۴. آخرالزمان.....	۵۶
۵. شرایط و نشانه‌های ظهور.....	۵۹
۶. ظهور و انقلاب جهانی.....	۶۲
۷. جامعه آرمانی پس از ظهور.....	۶۳
۸. ویژگی‌های امام مهدی (عج).....	۶۵

۶۶.....	الف) ویژگی‌های عام.....
۶۶.....	ولایت سیاسی.....
۶۷.....	ولایت دینی.....
۶۷.....	ولایت تکوینی.....
۷۱.....	ب) ویژگی خاص.....
۷۱.....	منجیگری.....

فصل سوم: تاریخ تحولات مهدویت از آغاز تا انقلاب اسلامی

۷۷.....	۱. از غیبت تا انتظار.....
۷۷.....	الف) غیبت.....
۷۷.....	پیش از غیبت.....
۷۹.....	غیبت و حیرت.....
۸۲.....	حیرت‌زدایی و بازخوانی وضع جدید.....
۸۳.....	ب) انتظار.....
۸۴.....	انتظار فعال و منفعل.....
۸۵.....	انتظار نمادین.....
۸۷.....	انتظار نظامی.....
۸۸.....	انتظار سیاسی و انقلاب اسلامی.....
۹۳.....	۲. از مرجعیت تقلید تا ولایت فقیه (رشد تدریجی نیابت عام).....
۹۴.....	نیابت علمی.....
۹۶.....	نیابت مالی.....
۹۹.....	نیابت سیاسی.....
۱۰۸.....	نیابت معنوی.....
۱۱۰.....	ولایت فقیه.....

نتیجه.....	۱۱۷
۳. از حکومت غیردینی تا حکومت دینی.....	۱۱۸
الف) بعید یا حرام دانستن تشکیل حکومت دینی در عصر غیبت.....	۱۲۰
ب) انقلاب اسلامی و حکومت دینی در عصر غیبت.....	۱۲۳
انجمن حجیه، حکومت دینی و انحلال پس از انقلاب.....	۱۲۳
امام خمینی (ع) و عمومی ساختن ایده حکومت دینی.....	۱۲۷
ارائه دیدگاه جدید در میان حوزویان و نقد دیدگاه پیشین.....	۱۲۷
تبلیغ و ترویج این ایده در بین عموم مردم.....	۱۲۸
بهره‌گیری از آموزه‌های عاشورایی.....	۱۲۹
تشکیل عملی حکومت دینی.....	۱۳۱

فصل چهارم: انقلاب اسلامی و مهدویت

مهدویت در دوران مبارزه.....	۱۳۵
۱. مبنای مشروعیت حرکت انقلابی.....	۱۳۵
۲. نخبگان انقلابی و مهدویت.....	۱۳۷
امام خمینی (ع).....	۱۳۷
شیخ احمد کافی.....	۱۳۸
دکتر علی شریعتی.....	۱۴۰
آیت‌الله مرتضی مطهری.....	۱۴۰
آیت‌الله سید محمود طالقانی.....	۱۴۱
۳. مهدویت در شعارهای انقلابیان.....	۱۴۲
۴. جشن‌های نیمه شعبان.....	۱۴۶
۵. نتیجه.....	۱۴۸
مهدویت پس از انقلاب.....	۱۵۰

دوره اول انقلاب (۱۳۵۷-۱۳۷۴).....	۱۵۰
۱. تحولات انقلاب و مهدویت.....	۱۵۱
۲. امام خمینی علیه السلام و تداعی گری امام غایب علیه السلام	۱۵۸
۳. انقلاب اسلامی و زمینه سازی برای ظهور.....	۱۶۷
۴. انقلاب اسلامی و سیاست صدور انقلاب.....	۱۷۲
۵. سکوت موقت.....	۱۷۷
۶. انقلاب اسلامی و رشد مسجد جمکران.....	۱۸۱
دوره دوم انقلاب (۱۳۷۴-۱۳۸۶).....	۱۹۸
۱. شکست سکوت.....	۱۹۸
۲. رشد وسایل انتقال نظام مهدوی.....	۲۰۰
۳. رشد عوامل انسانی نظام مهدوی.....	۲۱۳
۴. رشد نظام معنایی مهدوی.....	۲۱۸
خاتمه.....	۲۵۵
پرسش های تحقیق و پاسخ های کوتاه.....	۲۵۵
ارزیابی پایانی.....	۲۵۹
منابع.....	۲۶۳
مقاله.....	۲۶۹
پایان نامه.....	۲۷۰
نرم افزارها و پایگاه های اینترنتی و روزنامه ها.....	۲۷۰

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جان‌ها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه‌ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته‌اند. چه تلخ واقعیستی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام‌دار کوشش‌های خالصانه و پایان‌ناپذیر حقیقت‌جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته‌اند، و در این میان، نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به‌ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته‌ترین است.

دانشمندان نام‌آور شیعه رسالت خطیر و بی‌نظیر خویش را بهره‌گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت‌گریز دانسته و در این راه دیده‌ها سوده و جان‌ها فرسوده‌اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به‌کارگیری

انواع ابزارهای پیشرفته سخت‌افزاری و نرم‌افزاری در عرصه‌های گوناگون برای سیطره بر جهان می‌کوشند، رسالت حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت‌دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی بازابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رد پای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازماندهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر برنامه‌ریزی و هدایت

دانش پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو مهدویت که با تلاش پژوهشگر ارجمند جناب حجت الاسلام آقای غلامرضا پرهیزکار نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده بررسی تأثیرهای انقلاب اسلامی در رشد مهدویت در ایران است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب حجج اسلام آقایان دکتر سیداحمد رهنمایی و محمدرضا ضمیری که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای آن افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)